

MARIBORSKI VEČERNIK JUTRA

Cena 1 Din

Uredništvo in uprava: Maribor, Gosposka ul. 11 / Tel. uredn. 2440, uprave 2455
Izhaja razen nedelje in praznikov vsak dan ob 14. uri / Velja mesečno prejemnik
v upravi ali po pošti 10 Din, dostavljen na dom 12 Din / Oglasi po ceniku / Oglase sprejema tudi oglasni oddelček »Jutra« v Ljubljani / Poštni ček. rač. št. 11.409

Danes prispe v Maribor s popoldanskim brzovlakom ob 15.52 znameniti ter zaslužni češkoslovaški socialni reformator in odlični socialnoskrbsteni organizator dr. Peter Zenkel. S svojimi trajnimi deli je postavil najlepši spomenik svoji sposobnosti, ki naj priča o dobrosrčnosti in globokem socialnem čustvovanju češkoslovaškega naroda, ki je v dr. Zenkelu tako posrečeno posebljeno. Tvoren edinstvenih Masarykovih domov v Krču pri Pragi in praškega Aleksandrovega akademskega kolegija, v katerem se tako odlično simbolizira češkoslovaško-jugoslovensko sodelovanje, se hoče Maribor ob njegovem prihodu vsaj skromno oddolžiti s častnim sprejemom in polnoštevilno udeležbo pri njegovem nocojšnjem predavanju v dvorani Ljudske univerze ter zatem vršečem se večeru pri »Orlu«, ki se ga udeležijo tudi ljubljanski konzul Minovski. Naj bi se odlični gost in predstavnik bratske republike v Mariboru čim lepše počutil!

Politična obzrev

ORGANIZACIJA MLADINE JNS.

Občni zbori omladinskih organizacij JNS v srezu Maribor desni breg. Dne 16. t. m. se je vršil ustanovni občni zbor omladinske organizacije za občino Slivnica v Hotinji vasi v Kosičevi gostilni. Organizacija je močna in število članstva narašča. Za predsednika je bil izvoljen Lešnik Anton ml., za tajnika pa Sušterič Franc. V nedeljo dne 17. t. m. dopoldne se je vršil ustanovni občni zbor OJNS v Hoča h v gostilni Račič. Za predsednik obč. omladinske organizacije JNS je bil izvoljen Vidovič Srečko. Istega dne dopoldne se je ob velikem številu članstva vršil ustanovni občni zbor omladinske organizacije JNS pri Sv. Miklavžu na Dravskem polju. Za predsednika so si izbrali omladinci JNS agilnega nacionalnega delavca Vidoviča Srečka. Na vseh občnih zboreh je poročal predsednik sreske omladinske organizacije JNS Primec Filip. O politični vzgoji omladine je predaval Primec Mirko, sreski tajnik JNS.

KLJUKAPSKA PROPAGANDA V MADJARSKU.

Madjarski listi poročajo obširno o rastoči kljukarski propagandi v Madjarski in vedno bolj množični se narodno socialističnih letakih. »Népszava« poroča, da so se ti letaki našli v Hamburgu in da se pretežno širijo med mladino. Posebna komisija mesta Budimpešte se je že pečala s tem vprašanjem in je glavni državni tožilec Borothy izjavil, da so madjarska oblastva napram tem nemškimi letakom brez moči. Ni namreč mogoče izslediti avtorjev, marveč samo razširjevalce in razpečevalce teh letakov. Politika izzve o vsem šele po podanih prijavih, tako da se letaki lahko nemoteno uvažajo in razdeljujejo. »Népszava« pravi, da je neverjetno, kako moreta državno tožilstvo in policija stati križem rok ob importiranju raznih prevratnih kljukarskih letakov ter brošur v Madjarsko.

Nemško poljska prijateljska pogodba — fata morgana

Poljska v valu vznemirjenja radi nemških vojnih priprav na vzhodu

PARIZ, 20. januarja. »L'Oeuvre« poroča, da so nekatere državne pisarne obveščene, da nosi angleški poslanik v Rimu Drummond v London predlog, v smislu katerega se predvideva pogajanja v troje, in sicer med Anglijo, Nemčijo ter Italijo. Pri teh posvetovanjih bi se prvenstveno obravnaval problem Španije, na dnevnem redu pa bi bila tudi druga evropska vprašanja, tako vprašanje sirovin, vprašanje kolonij ter aktualni gospodarski in finančni problemi. Šele pozneje bi bil k tem razgovorom pritegnjena tudi Francija ter Poljska, nikakor ne pa sovjetska Rusija. Göring je prevzel na sebe dolžnost, da ob priliki lovskega obiska pri predsedniku Moscickem, ki bo sredi februarja, o vsem tem informira predsednika poljske republike. Istočasno pa bo opozoril tudi na vojne priprave Nemčije na vzhodni meji, ki povzročajo v poljski javnosti veliko vznemirjenje, zlasti radi gradnje avtomobilske ceste od Glogaua do obmejne postaje Küstrin. Londonski dopisnik »L'Oeuvre« ugotavlja v zvezi s temi vestmi, da so tamošnji diplomatični krogi napram temu predlogu zelo nezaupni in da londonska vlada nikakor ne bo mogla vze- ti v obzir takšnega predloga.

VARŠAVA, 20. januarja. Izjava nemške vlade, v smislu katere ne smejo tuje vojne ladje brez predhodnega nemškega pristanka uporabljati prekopa cesarja Viljema, spravlja Poljsko v zelo neprijeten položaj, ker je njena mornarica sedaj v Vzhodnem morju takorekoč zaprta. Na ta nemški ukrep je Poljska reagirala na ta način, da je uaročila nove vojne ladje v Angliji in drugod ter da predvideva poljsko oboroževalni načrt tudi ojačitev vojne mornarice. Poljska je predvidela možnost in nujne potrebe takšne odločitve že tedaj, ko je Nemčija dne 14. novembra odstranila internacionalizacijo nemških rek. Radi tega je poljska vlada izročila nemškemu poslaniku v Varšavi že 3. decembra noto, v kateri opozarja Poljska Nemčijo na »veliko škodo, ki bi bila prizadeta ob Vzhodnem morju ležečim državam, če bi se omejila prosta plovba skozi prekop cesarja Viljema«. Toda, kakor se je pokazalo te dni, so v Berlinu poljsko noto ignorirali in se smatra, da bo poljski zunanji minister Beck te dni v Ženevi skupno z britanskim in francoskim zunanjim ministrom obravnaval vprašanje prekopa cesarja Viljema. Vsekakor pa prihaja vedno bolj do izraza razkol, ki je zadnje mesece zazljal med Berlinom in Varšavo in ki jasno kaže, na kako trilih temeljih stoji pred leti sklenjena poljsko nemška prijateljska pogodba, ki se pretvarja vedno bolj v pravo fata morgano.

VARŠAVA, 20. jan. Predvčeršnjim je bil tukaj izredni kongres opozicijske ljudske stranke, ki predstavlja poljsko kmetstvo in ki so se ga udeležili kmetški delegati iz vse države. V zunanje politični resoluciji se poudarja potreba tesnih čehoslovaško poljskih odnosov: »Izredni kmetški kongres z obžalovanjem ugotavlja, da traja med Poljsko in Čehoslovaško še nadalje stanje napetosti, ki neugodno vpliva na kulturne in gospodarske odnose med obeh državama. Izredni kmetški kongres smatra kot nujno, da se izvede čimprejšnja normalizacija obojestranskih brilk v okviru uskladenja obojestranskih potreb ter interesov, kar je neobhodno važnosti za vpostavitve normalnih odnosov v Evropi.

VARŠAVA, 20. januarja. Včeraj je odpoval zunanji minister Beck v Ženevo, kjer bo predložil svetu DN poročilo o misli, ki jo je svet DN poveljal Poljski v svrhu razčiščenja razmerja med Poljsko in svobodnim mestom Gidanskom. V dobro poučenih krogih govore, da se bo Beck jutri dopoldne na poti preko Berlina sestel z nemškim zunanjim ministrom Neurathom.

Prekinjenje diplomatskih odnosov med Parizom in Teheranom

PARIZ, 20. januarja. »Matin« poroča, da je perzijski šah odpoklical svojega pariškega poslanika ter obenem sporočil, da njegova država ne bo sodelovala pri pariški svetovni izlozbi. Kot vzrok tega diplomatskega konflikta se navaja, da je neki francoski list objavil zlonamerne navedbe o Iranu, kar se je sicer

po intervenciji francoskega poslanika v Teheranu popravilo, katere navedbe pa je sedaj ponatisnil neki pariški tednik in dodal še par žaljivih besed na naslov perzijskega šaha, ki je nato takoj odpoklical svojega poslanika, ki je sinoči zapustil Pariz.

Cenci pod nemškim vodstvom pred Madridom

LONDON, 20. januarja. »Times« poroča iz Gibraltarja, da je revolucionarni senat v Malagi naslovil na delavstvo poziv, da se takoj stavi na razpolago za kopanje rovov in gradnjo utrdb za obrambo mesta. V pozivu stoji med drugim: »Sovražnik je pred vrati: sledite prime-

ra Madrida ter branite Malago.«
MADRID, 20. januarja. Havas poroča: Na nekem sektorju južne madridske fronte so se pojavili črnci iz oblasti Ferdinandopo, ki so jih najeli Francovi ljudje in ki jim poveljujejo nemški častniki.

KNEZ NAMESTNIK PAVLE: REŠITEV JE V MIRU.

Veliki in ugledni londonski list »Daily Telegraph« in »Morningpost« prinašata v svojih današnjih številkah pod naslovom »Jugoslovanski knez namestnik govori o mirolni politiki Jugoslavije« naslednjo izjavo Nj. Vis. kneza namestnika Pavla zastopniku Reuterja v Beogradu:

»Ne verjamem v vojno. Verjamem, da se da mir ohraniti in da se bo ohranil. Krivo je hipnotiziranje narodov z vero, da je vojna neizogibna. Mislim, da je najboljšo sredstvo za ohranitev mira ureditev razprtij in zboljšanje razmerja s sosedi. Če bi vsaka država vse storila v tej smeri, kar je v njeni moči, iskreno in odkrito, bi bil uspeh tega avtomatsko: splošni mir. To je bil in je glavni cilj Jugoslavije. Mi smo ne samo okrepili in ohranili obstoječe zveze z našimi prijatelji, temveč smo celo zboljšali naše razmerje z državami, s katerimi smo v preteklosti imeli nekatere težkoče. To zboljšanje razmerja bo obrodilo, prepričani smo, pravo prijateljstvo, ki ne bo prav v ničemer škodljivo dosedanjim zvezam Jugoslavije.«

BRITANSKI PREDLOG TER PAKT ŠTIRIH — PROPADLE ZADEVE.

V zvezi z različnimi kombinacijami glede novega pakta četvorice, ki ga zopet forsirata Berlin in Rim, se doznava v tukajšnjih krogih, da bi bilo zaman upanje, da bi Francija pristopila k takšnemu paktu, s čimer bi bil uničen francoski zvezni sistem. »Ere Nouvelle« pravi: vrnitev k takšnemu paktu bi pomenila prekinitve z vsemi našimi prijatelji, ker bi bili v slučaju realizacije takšnega pakta primorani, da v osiguranje lastne obrambe spremenijo temelje svoje zunanje politike. Tudi se v tukajšnjih krogih smatra, da je britanski načrt proti pošiljanju prostovoljcev v Španijo dokončno propadel, ker je toliko nasprotujočih si pogojev in rezerv, da ni mogoče misliti na njihovo upoštevanje.

V londonskih krogih se zelo komentira okolnost, da je madridska vlada pristala na kontrolo v španskih vodah, do čim je general Franco odklonil vsako kontrolo kot vmešavanje v španske notranje zadeve.

ITALIJA JE RAZBURJENA RADI »PREVARE PRED OČMI EVROPE«.

Dopisnik United Press poroča, da je Italija zelo ozlovoljena radi tega, ker je po njenih zanesljivih informacijah v zadnjih dneh prekoračilo Pirineje več tisoč francoskih prostovoljcev in se v italijanskih krogih zatrjuje, da bi takšna »prevara pred očmi Evrope« utegnila v bodoče vsako mednarodno politiko obrezuspešila ter je napravila iluzorno. — V Parizu opozarjajo v zvezi z razburjenostjo rimskih krogov, da takšne »prevare pred očmi Evrope« ni od francoske strani, pač pa da je obilo drugih takšnih »prevar pred očmi Evrope«.

V ZADNJEM TRENUTKU REŠENO ŽIVLJENJE NIZOZEMSKO KRALJICE.

Reuter poroča: Nj. Vel. nizozemska kraljica Viljemina se je včeraj peljala z avtomobilom po stari rimski cesti, ki vodi k Brennerju. V trenutku pa je avto zdrsel do samega roba prepada, ki zija 200 m globoko tik ob cesti. Zahvaliti se je samo prisebnosti redarja, ki je na motociklu spremljal kraljičin avto, da se je v zadnjem trenutku preprečila nesreča, ki bi neminovno končala s smrtjo nizozemske kraljice. Redar je namreč skočil na stopnice avtomobila v trenutku, ko je eno izmed avtomobilskih koles viselo že nad prepadom in tako preprečil, da ni avto zdrsel v prepad. V avtu so bile razen kraljice Viljemine še tri druge osebe.

Impozanten dokument socialnega skrbstva

Masarykovi domovi pri Pragi

Z velikim avtobusom zdrčim iz vele-mestnega praškega nemira, na jug v oko lico, kjer gozdovi in loke opletajo zna-menite Masarykove domove. Ob bistrem potoku stopam skozi park proti mogočnim svetlim stavbam, ki so vse nove, smotrene in veličastne in ki s svojimi ravnimi strehami in enostavnimi linijami vsiljujejo nov, proizvajalni življenjski stil 20. stoletja.

V Krču sredi zelenja.

Iz pomanjkanja popolnejših in strokovno urejenih stavb, je po treh letih zidanja vzraslo teh 26 domov za onemogke ljudi in za oslabele deco. Ob 10 letnici republike so jih proglasili na željo mesta v dokaz hvaležnosti svojemu učitelju za Masarykove domove, domove pač zato, da bi vsi v njih našli resnično toploto, vso oskrbo in nego. Zemljišče, na katerem so razgrnjeni, meri 32 ha in je vse porastlo z gozdovi, nasadi in travniki ter oživilje-no s hitečim potokom. Lega v Krču v sredi zelenja in daleč izven je premišlje-no izbrana in obvarovana pred truščem in dimom predmestnih tovarn. Celo osto, ki veže te domove z mestom, vzdr-žuje mestna občina brez prahu; stalna zveza pa je preskrbljena tudi s tramvajem in avtobusi. Tako morejo stanovalci domov do svojih ljudi ali znancev v me-stu. — Izdali so za te domove nad Din 150.000.000 in je v njih nad 2000 odraslih, otrok pa bo tudi kakih 600.

Skozi široki vhod v štirivrstnimi ste-bri, ki učinkujejo trezno in mirno, vstopim v upravno poslopje, ki ima razne pi-sarne, čakalnice, kopalnico, ordinacijske prostore itd. Dalje pa po desnem ali le-vem hodniku na glavno dvorišče, ki ima ob več straneh pokrite odprte veže, da se v njih morejo tudi ob slabem vreme-nju zadržati. Med seboj pa so vsa poslopja ločena z zelenim nasadi, tratami in gre-dami polnimi najlepšega cvetja; zato se mi zdi, da sem v parku ali pa v velikem vrtu. Nekaj se mi je pri teh nasadih po-sebno vtrlo v oči, ravnotako kakor v Zimu in v podtatranskih sanatorijih. Nič ni v njih tiste izumetničene nasičenosti in tiste šablone in narejenosti, temveč kolikor mogoče enostavno, prirodno je vse. Naprej se vrstijo paviljoni za 270 oseb, spalnice za eno, dve, štiri in več oseb in jedilnice, da bi tako ne bilo obte-ženo glavno poslopje s truščem. Še dalje vstran pomaknjena so skladišča, labora-toriji in specialni oddelki za zdravljenje z vodo in elektriko.

Žuljave, spokane roke . . .

Je zlat dan. Vse leze v tej topli svetlo-bi. Stare ženkice pletejo alj pa se hladijo v parku in gozdu. Ker bo vsak čas pol-dan, nekatere pomagajo strežnicam, raz-deljujejo krožnike, nosijo vodo in druge

stotere malenkosti izvršujejo, ki so v ta-ko velikem domu vsak dan. Nosijo pa vsi posebne copate, zato je tako prijetno tiho v tem mravljišču, pa tudi dobro de-nejo starim nogam. Tam med gredami sedi ves siv ožak, devet križev nosi in pravi, da so drugi še starejši. — Toda koliko življenja je pravzaprav v teh strp-ljenih obrazih! Četudi sedaj nič ne dela-jo, so ostale za spomin žulnate in spoka-ne dlani. Vse življenje so delali trdo, pa niso nikdar toliko dobili, da bi se za starost oskrbeli, ali pa so zavoljo kakega-koli vzroka obubožali. Nekateri pa si sa-mi plačujejo to, česar jim drugod ne mo-rejo dati.

Vrste paviljonov, ki so označeni z ve-likimi črkami in številkami, n. pr. od B I, — B IV, so hiralnice, ki pa so seveda ta-ko opremljene kot najmoderneje bolniš-nice z vso higienično udobnostjo. Pa pa-viljon za neozdravljive bolezni, za take, ki samo ležijo ali zopet za živčno bolne. V podaljšanju glavne ambulante in kemi-čnega laboratorija je zanimiva stavba. Zamišljena je namreč kot pensionat in v njem živijo **stari zakonci**, ki so mogoče prej morali ločeno živeti. Tu pa ima vsa-ka dvojica udobno sobo z napeljano mr-zlo in toplo tekočo vodo, da jim je v re-snici kakor v lastnem dobrodejem domu.

»Mj stari se tudi radi zavrtimo«.

Vstopim v Maison des distractions, ki vsem skupno služi za razvedrilo in do-bro voljo. Tu je velika čitalnica, ki je bo-gato založena s knjigami mestne čitalni-ce, tu so razloženi najrazličnejši časopisi in ilustrirane revije. Po sobotah in nede-ljah pa se najrajši zbirajo v svojem kinu ali gledališču, v katerem navadno gostu-jejo igralci iz Nar. gledališča mesta Pra-ge, potem razni pevski zbori in godbe. Pohabljeni pripeljejo na vozičkih v dvo-rano, da se morejo udeležiti koncertov, kinopredstav, šaljivih nastopov. Tudi za ples imajo preskrbljeno. »Veste, mi stari se tudi radi zavrtimo...« mi je zatrjeval nek starček živih oči. Pod napisom »Pra-ga mati vsem« se tu res zbirajo vsi, prav vsi! V tem poslopju je celo radio posta-ja, radio pa je tudi v vseh jedilnicah in drugih prostorih, tu je še trafika, brivec in buffet.

3000 obedov!

Gospodarsko oddelenje je popolnoma zase in obsega pralnico, desinfekcijske prostore in naravnost velikansko kuhinjo, v kateri se kar izgubim med ogrom-nimi kotli. Ker je proti poldnevu, so ravo skuhal blizu 3.000 obedov. Zanima me, kako deluje ves ta ogromen aparat. Tako gibčno se vrtijo belo oblečene ku-harice in pomočnice; nekatere že naliva-jo juho v visoke posode. Še prej pa sta jedi poskusila upravnik in zdravnik. Na-

ravnost iz kotlov sipljejo jedila v alumi-nijaste posode, ki stojijo na posebnih o-grevajočih klopih in ki so obdane s po-sebnimi termoforskim plašči, ki držijo hrano več ur v isti toploti. Kar sproti jih takoj odpeljejo na električnih vozičkih v posamezne jedilnice. Nazadnje jih v po-sameznih jedilnicah raznosijo na pomi-čnih vozičkih k mizam, kjer strežejo strež-niki in strežnice. Za bolne in takšne, ki morajo po zdravnikovem nasvetu zauži-vati posebno hrano, kuhajo posebej za **deset različnih diet**, izmed teh za otroke dve, posebej pa še mlečno za dojenčke v specialni kuhinji. Dnevno dobijo štirikrat jesti, bolni tudi večkrat. Za zajtrk imajo 1/2 l bele kave in dve žemlji, za obed n. primer 1/3 l juhe in meso s prikuho ali močnato jedjo, popoldan zopet 1/2 l kave in zvečer gosto, izdatno juho, ali pa kaj drugega. K temu še vsak dobi dnevno 35 dkg kruha. Porcije so obilne, večji jedci dobijo tudi večje porcije. Jedila izmenjajo v šestih tedenskih obdobjih. Pripravljajo jih iz najbolj-ših živil, ki jih pred vsako kuho kontrolira zdravnik in veterinar. Hitro še pogledam v **pralnico** zraven kuhinje. Vse delajo stroji, ki dnevno operejo in zlikajo po 4.000 kosov perila. Perilo in obleko do-bijo zastoni, morajo pa tudi imeti svojo. Že z vstopom vse označijo s številko in znakom paviljona, da po pranju zopet vsak dobi svoje nazaj. Skrinjice za perilo in obleko so električno ventilirane. Ko obnosijo perilo in obleko, si sami izberejo vzorce za novo in tudi kroj, da ni uni-formiranja. V vsakem nadstropju paviljo-na so pralnice, da si morejo oprati kak-šne manjše stvari. Ravnotako so urejene tudi takozvane čajarne, v katerih si mo-rejo pripraviti manjša jedila.

In skrb za zdravje.

Ti Masarykovi domovi so namenjeni **predvsem najsiromašnejšim**. Ako je pro-silec še zmožen kakega dela, ga sprejme-jo s pogojem, da bo opravljal lažja, nie-govi starosti in moči primerna dela. Pri vstopu pregleda vsakega zdravniška ko-misija, ki ga po zdravstvenem stanju o-predeli v odgovarjajoči paviljon. Za njih zdravje pa tudi skrbi glavna ambulanta, ki je vedno odprta in na razpolago. Za pomoč pri znanstvenem delu, ki ga ti zdravniki tu vršijo, imajo obsežen labo-ratorij z vsemogočimi pripomočki. Ope-racije same morejo kar tu izvršiti v pro-stornem operacijskem oddelku, kakor tudi splošno zdravljenje s svetlobo, ele-ktriko in vodo. Vse zdravljenje in vsa zdravila so brezplačna. Za vsak paviljon določena posebna sestra skrbi za bolne po nasvetih, ki jih je dal zdravnik. Vseh skupaj jih je nad 60 in mnoge od njih so diplomirane, imajo razne tečaje, posebno

strokovno izobrazbo, predpisano prakso i. t. d.

Niso pozabili na otroke.

Ko so pripravljali te prostore, niso po-zabili na otroke. Uberem jo skozi park proti travniku in potoku. Stavbe za nje so manjše, nikjer se ne tiščijo in so pov-sod zalite z zrakom in soncem. Postav-ljene so na najizbranejši legi in jih loči velik park od ostalih. Bližnji travniki, gozd in potok pa jim dajejo dovolj prilike za gibanje v svežem zraku. Vse stavbe so zidane po najmodernejših higienično-pedagoških načelih in tvorijo n. pr. posa-mezne spalnice s sobo za sestro in pe-stunjo ter z oblačilnico, stranišči in umi-valnico oddelek za sebe, ki se ga more v slučaju infekcije popolnoma izolirati. V zračne spalnice skoraj ne upam vstopiti, tako so bele in sveže. Največ jih zalotim v telovadnici pri lutkovnem gledališču in pa zunaj v pesku in na travnatem igra-lišču, ki je v direktni zvezi s telovadnico in ki ima velik letni basen. Basen napaja potok in se voda v njem stalno izmenju-je. Med šolskim letom so, kadar se le da, v gozdni šoli; obedujejo pa kar v letnih jedilnicah. To so večinoma otroci siro-mašnih in bolnih starišev, tudi taki, ki so prestali kako bolezen ali pa so v nevar-nosti, da bi radi šibkega zdravja in ne-zadostne tečne hrane bilo v nevarnosti njihovo zdravje, dalje takšni, ki se jih mo-ra izločiti iz nezdravega socialnega in npravnega okolja. Šest do dvanajst tednov ostanejo tu pod skrbnim nadzorstvom zdravnikov in učiteljev in po potrebi vsa-kemu posebej pripravljajo hrano, nudijo zdravila in sploh vse. Od tu jih pošljejo v sanatorije in zdravilišča po vsej republiki. V južni skupini stavb pa imajo do-jejenčki in otroci do šestih let svoje domo-ve.

V posebnem paviljonu ostanejo do po-polne ozdravitve in okrepitev otroci, ki so ogroženi od tuberkuloze in pa dojen-čki, ki jih morajo umetno hraniti zaradi materine bolezni, ali pa, ker jih je mati zapustila. Vsi ti otroci so pod skrbnim vodstvom in nadzorstvom zdravnikov, desetih učiteljev in mnogih pestunjev. Ves pouk otrok, ki so šoloobvezni, je bolj terna, vzgojitelje vodi le skrb, da ne bi preveč zamudili v šoli. V nekaterih sobah sem prisostvoval pouku, pri katerem so učeni-ci ležali v posebnih stolihi, učitelj pa jim je čital, pripovedoval, razlagal. Za vsa-kega se tudi vodi posebna tabela, na ka-teri je predpisana dieta in s katere je raz ločno razvidno po diagramih otrokovo zdravstveno stanje.

Trajen dom v posebnem paviljonu ima okrog 150 otrok. To so taki, ki so ne-ozdravljivi, bodisi da so v duševni temi ali epileptični, embicilni in kretenasti. Takšen otrok je največji revež na svetu, ker se more malokedaj v življenju osa-mosvojiti in sam skrbeti zase. Do 18 leta živijo tu, nato pa ostanejo v zavodu za odrasle, kjer na nje vzgojno vplivajo v

Dr. Fran Vatovec:

140 let slavenske žurnalisti-ke

(Dalje.)

Poglavitno črpališče mora biti torej drugje. Tudi v tem oziru izluščimo lahko nekaj sledov že v »Lubl. Novizah« samih. Tako prinašajo n. pr. »Lublankke Novize« v št. 20 od 18. maja 1799 poročilo o vojnih dogodkih iz »Dunejskega posebnega lista« z dne 6. maja. Razen tega navaja Vodnik v zvezi s poročili nek-likrat »Dvorno naznanje iz Duneja«, ali »Dunej, Dvorno Oznanilo«. Na drugem mestu pa priznava, »de se bomo popolnim ravnali po Dunejskih dvornih Novizah«. Pod »Dunejske dvorne Novize« ni mogel Vod-nik misliti drugega nego je tedaj dvakrat tedensko izhajajoča »Wiener Zeitung«, »Dunejski posebni list« pa priloga »Wiener Zeitung«, ki jo Vodnik nemalo-krat označuje kot »dunajski posebni listi«, »dvorske novize« itd.

Na tej osnovi je možno ugotoviti, da je Vodnik za-lagal osmerske stolpce »Lubl. Noviz« precej neod-visno od »Laibacher Zeitung«, pri čemer se je prid-no posluževal gradiva »Wiener Zeitung«, ki ga je včasih skoro prevedel, drugokrat pa krajšal ali do-polnil, kakor se mu je pač z ozirom na domače prilike zdelo primerno, dočim teh novic v »Laibacher Zei-tung« ni zaslediti. Nekoliko primerov!

1. »Lubl. Noviz« so objavile v soboto 25. febru-erja 1797 prispevek o inkviziciji. Skoro isti prispevek

nahajamo v »Wiener Zeitung« z dne 15. februarja 1797 str. 472/3 pod »Spanien«, torej 10 dni preje.

2. V »Lubl. Novizah« z dne 25. avgusta 1798 (št. 60) beremo prispevek o laških umetnostih v Parizu. To poročilo je povzeto v glavnem in skrajšani obliki povzel Vodnik po zadevni obširni in preko dveinpol-kolonski informaciji v »Wiener Zeitung« z dne 8. av-gusta str. 2381 (17 dni preje!) in str. 2422/3.

3. »Lubl. Novize« z dne 25. avg. in 8. septembra 1798 (št. 60, 62) poročajo o enakih »merah« in »va-gah«, o katerih pa že izsledimo lahko že 14 oz. 13 dni preje zadevne informacije v »Wiener Zeitung« z dne 11. avgusta str. 2426 oz. 25. avgusta str. 2695-6.

4. Št. 64 »Lubl. Noviz« l. 1798 z dne 22. septem-bra vsebuje vest o »anglezih miszionarjih«, ki jo za-sledimo v »Wiener Zeitung« dne 12. septembra str. 2759, to je 10 dni pred objavo v »Lublankkih Novi-zah«, kjer pa je izpuščen povod.

5. Vodnik objavlja v soboto, dne 4. februarja 1797 (št. 10) poučen prispevek o telegrafu. Istovse-binski donesek nahajamo v »Wiener Zeitung« z dne 25. januarja 1797 str. 236/7. Tako je torej Vodnik povzel to novico tako, da je izšla v »Lubl. Novizah« devet dni po objavi v »Wiener Zeitung«.

6. »Wiener Zeitung« prinaša dne 27. septembra 1797 str. 2855 novico o pripravah, »z katero je mogoče se napruti strugi na tekoči vodi gori pelat brez po-moči ene človeške roke, kakor poroča ponatiskujoč to vest Vodnik 10 dni pozneje v »Lubl. Novizah« z dne 7. oktobra št. 80 l. 1797.

7. V »Lubl. Novizah« št. 83 l. 1797 z dne 18. oktobra je objavljena zanimivost, da je »Jozef Kain-del iz Augsburga našel eno perpravo za snatjavo pše-nico čistit«. Enajst dni preje je ta novica izšla v stolp-

cih »Wiener Zeitung« z dne 7. oktobra str. 2982.

8. Primer skoro doslovnega prevoda po »Wiener Zeitung« nudi notica v »Lubl. Novizah« z dne 9. decembra (št. 89) l. 1797, v kateri beremo, da je »graf Jurij Festetič eno šolo naredil na Ogerskim za nauk v gospodarstvu, zlasti kar zadeva polske de-la«. Navedeno vest priobčuje »Wiener Zeitung« enajst dni pred tem in sicer 29. novembra str. 3530/1.

9. V št. 6 »Lubl. Noviz« z dne 20. januarja 1798 zasledimo novico, da je »gospod Leopold Smetana na Marskim najdel jesih iz žita kuhat, kateri hode tako lud, kakor vinski, inu zraven polovico bolši kup«. Isto poročilo vsebuje v nekoliko širšem obsegu deset dni preje, to je 10. januarja (str. 61/2), »Wiener Zei-tung«.

10. Vodnik je v »Lubl. Novizah« z dne 17. febru-erja l. 1798 (št. 14) priobčil novico: »Dva učena moža Mongolfier inu Argand sta najdela eno perpravo, sku-zi katero se voda lahko na kviško vzdiguje, inu na travnike al verte napęle. Ta perprava se imenuje: vod-ni oven«. V »Wiener Zeitung« srečujemo to poročilce pod »Frankreich« in sicer dne 7. februarja str. 355/6, to je deset dni pred objavo v »Lublankkih Novizah«, kjer pa je navedeno poročilo uvrščeno pod »Lafhko«.

11. Tudi o novem kolovratu pišejo »Lubl. Novi-ze« z dne 25. avgusta 1798 (št. 60): »Jozefa Sedelma-jereca v mestu Brünn na Marskim je najdela en kolo-ret z' dvema vretenma, na katirim se tule ločio, s' pa-volo namęšajo, inu v' dobro prejo poprędejo«. To no-vico beremo deset dni preje, to je 15. avgusta v »Wie-ner Zeitung« str. 2459.

12. Vodnik pa si je znal tudi pomagati. Da zmanj-ša objavni presledek, je v »L. Novizah« z dne 29. sept-

Mariborske in okoliške novice

Pulkova mama pri Abrahamu

Te dni obhaja vsesplošno priljubljena in daleč naokrog znana Pulkova mama, vrla tezenska gostilničarka, 50letnica. Mladostno zdrava, čila in neugnana v veselju do dela in življenja se je znašla v Abrahamovem naročju. Slavljenska, vsem pomoči in dobrote potrebnim vedno na razpolago s svojim plemenitim srcem in darežljivo roko, izhaja iz znane Gorenjakove rodbine v Slovenskih Konjicah. V zakonu z obče spoštovanim soprogom Konradom Pulkom je izšlo 11 otrok, od katerih živi danes še devet v ljubezni in vzornem spoštovanju do ljubljenih staršev in sicer 5 deklet in 4 fantje. Pulkovi mami, tako dobri in blagosrčni, ki je ta svoj življenjski jubilej obhajala v krogu dragih svojcev ter številnih znancev, kličemo ob 50letnici: Pulkova mama, naj bi vam ob Abrahamovem bili naklonjeni izgledi tja do dvojnega Abrahamovega!

Sokol Maribor I. sporoča svojemu članstvu, da prične redna telovadba v novi magdalenski šoli Kralja Aleksandra I. Ujedinitelja v ponedeljek 25. januarja in sicer: za članice in ženske naraščaj v ponedeljek in četrtek, naraščaj od 18.15 do 20., članice od 20 do 22. Člani v torek in petek od 20. do 22. ure. Bratje in sestre držite se točnosti. Ostali oddelki se bodo postopoma uvedli v novo telovadnico. Uprava.

Mozartov pojav in življenje je kakor meteor na glasbenem nebu; že kot šestleten deček je prvič javno nastopil s svojo nekaj starejšo sestro, pod varnim nadzorstvom svojega strogega vzgojitelja, očeta, ki je bil sam dober glasbenik. Prepotoval je vse tedanje glasbene centre, žel velikanske uspehe, pa tudi poraze. V teku svojega kratkega, a s silno intenzivnostjo preživetega življenja, je napisal nad 600 del, med temi 23 oper in 49 simfonij. Tudi zatonil je kot meteor, umrl je star 35 let in bil pokopan v skupnem grobu siromakov. Šele kasneje se je človeštvo zavedlo njegove edinstvene veličine. Njegov violinski koncert bodo izvajali na simfoničnem koncertu Glasbene Matice v petek. Zaigral ga bo virtuoz g. Taras Poljanec, ki ga naše občinstvo že dobro pozna od njegovih dosedanjih nastopov. Prepričani smo, da mariborsko glasbo-ljubivo ob-

pomožni šoli in raznih delavnicah. Za zboljšanje njihovega duševnega in telesnega stanja se poslužujejo posebne ortopedične telovadnice, različnih prh, kopeli in röntgena.

Ko sem zapuščal te prostore, sem zapazil sledeči napis: »In vi, praški otroci, kdo stopite v življenje, delajte na tem, da Praga postane mati vseh mest in mati vseh nas!« — A. Debenak.

činstvo ne bo zamudilo tega izrednega glasbenega užitka.

Zveza Maistrovih borcev priredi v soboto 23. januarja ob 20. uri tovariški sestanek za svoje člane in njih rodbine v gostilni g. Senice v Tattenbachovi ulici. Na sporedu je kratko predavanje g. dr. E. Mejaka iz Gornjega grada v pre-vratnih dneh v Celju in Mariboru. Pridite!

Narodne noše na svetosavski proslavi: vse narodne dame se pozivajo, da pridejo na svetosavsko proslavo v narodnih nošah.

Vstopnice za svetosavsko proslavo. Vse osebnosti našega javnega življenja, ustanove in razna društva se naprošajo, da ne odklanjajo nakupa vstopnic za svetosavsko proslavo, katere jim bodo predložile dame našega odbora.

Z vrvo in cepinom se bodo vzpenjali mariborski planinci 1. februarja zvečer pri Unionu na pohorske vrhove. Vsa dvorana bo dehtela po pohorskem smrečju, vsi šotori bodo spremenjeni v pohorske planinske kočice. Ne bo manjkala »Mariborska«, ki bo dobila ta večer ogromno garažo za številne vesele avtomobiliste, ne Koča na Klopnem vrhu s popolnoma novim vinovodom, niti »Senjorjev dom« kot zadnja avtomobilska postaja pred rajem z mogočno katedralo sv. Krištofa in plavalnimi tekmami na Ribniškem jezeru. In vse planinske bajke in povesti bodo ta večer oživele v Unionski dvorani, zato: 1. februarja vsj na planinski ples!

2. občnj zbor 1. kolesarskega društva tekstilnih delavcev, sedež Maribor, se vrši dne 31. jan. v društvenem lokalu na Meljski cesti 10. Začetek ob 15. uri. Udeležba za člane obvezna!

Nakup »Našega čaja« pri Kmetijski družbi beleži kar naenkrat veliko pozornost. Radi hrpe na Angleškem si skušajo pač nekateri obvarovati svoje zdravje na različne načine.

Velika maškera v soboto 23. jan. v gostilni Kren, Pobrežje.

Oglejte si spored v Veliki kavarni. Avstrijski smučarji na našem Pohorju. Na pobudo Tujsko-prometne zveze »Putnik« v Mariboru bodo avstrijske tujsko-prometne organizacije v Grazu spriče ugodnih snežnih razmer razpisale v prihodnjih nedeljah več avtokarskih izletov za smučarje na naše glavne smučarske postojanke na Pohorju.

Iz banovinske službe. Za banovinskega administrativnega uradnika v VI. položajni skupini je napredoval ekonomski uradnik pri banovinski bolnišnici v Mariboru Franjo Zerovec.

Kako bo z vremenom. Topli val z deževnim vremenom je zajel zahodno Evropo in se pomika polagoma proti vzhodu. Tu in tam sneži. V Jugoslaviji je oblačno po vsej kraljevini. Na zahodu de-

NAŠIM NAROČNIKOM!

Cenjene naročnike prosimo, da nam vse zaostanke na naročnini nakažejo najkasneje do 31. januarja, ker bomo tega dne vsem brez razlike, ki bi ne izpolnili svojih obveznosti, list ustavili.

Uprava »VEČERNIKA«.

Kino

Kino Union. Danes najkрасnejši dunajski vefelihu »Burgtheater«, najnovejše remek delo Willyja Forsta.

žuje, na vzhodu pa sneži. V Podonavju slaba košava. Temperatura se je dvignila po vsej kraljevini. Najnižja je zabeležena v Zaječarju —9, najvišja pa v Dubrovniku +9 stopinj. Dunajska vremenska napoved za danes pravi: oblačno, padavine v nekaterih dolinah, v gorah morda še mraz.

Ljudska univerza. Danes, v sredo ob 20. uri predava g. prof. dr. Peter Zenkel iz Prage o ureditvi socialnega skrbstva mesta Prage. Film.

Posestne spremembe. Posestnik doktor Schmiederer je prodal zasebnici Rezi Korošiči iz Beograda zemljišče v koroškem predmestju za 19.000 dinarjev. Prav tako je dr. Schmiederer prodal zemljišče v koroškem predmestju zasebni uradniku Miroslavu Storu iz Maribora, in sicer za 18.250 dinarjev.

Kolesarji v Studencilih se opozarjajo, da morajo do 31. januarja na novo prijaviti svoja kolesa za leto 1937, ter poleg knjižice predložiti kolek za Din 5.— v občinski pisarni ob uradnih urah.

Gg. hišni posestniki v Studencilih se naprošajo, da nabiralne pole »Pomožne akcije« vrnejo obč. uradu vsaj do 1. februarja, da se morejo računi zaključiti. Do sedaj je vrnila pole komaj polovica posestnikov.

Na dnu Maribora: 3363 kazenskih slučajev... Pravkar je državno tožilstvo v Mariboru sestavilo statistiko o kazenskih zadevah, s katerimi je imelo v preteklem letu opraviti. Po omenjeni statistiki je bilo v letu 1936 prijavljenih mariborskega državnemu tožilstvu 3363 kazenskih slučajev, na podlagi katerih je bilo sestavljenih 1000 obtožnic. Prijavljenih je bilo vsega 5633 oseb, ki so izvršile kakšno kazensko dejanje. Obtoženih je bilo od teh 1447 oseb, od katerih je bilo obsojenih pri sodniku poedincu 363, pred senatom 904 osebe, oproščeni pa je bilo pred sodnikom poedincem 292 oseb, pred senatom 71 oseb. Pogojnih sodb radi zločinstva je bilo v preteklem letu izrečenih 233, radi prestopkov pa 177, v zavod za vzgajanje so bile oddane 3 osebe, dočim je bilo v preteklem letu odpuščenih na preizkušnjo 30 oseb, v preiskovalnem zaporu pa je bilo lani 525 oseb.

Berač zmrznil v jarku. Davi so našli ljudje v nekem jarku pri Oseku v Slovenskih goricah nekega starejšega moškega, ki je bil mrtev. Poklicani zdravnik je ugotovil, da je neznanec zmrznil in na

EDEN: KAM BODO PRIVEDLE NEMŠKE DOKTRINE?

LONDON, 20. januarja. Včeraj popoldne se je prvokrat v Novem letu sestala angleška spodnja zbornica. Najpreje je poročal kolonialni minister Macdonald o svojih pogajanjih z irskim ministrskim predsednikom de Valero, pri čemer je poudarjal, da ni šlo pri tem za ustavno politična vprašanja, marveč za ureditev gospodarskih odnošajev med Anglijo ter Irsko. Sedanjemu trgovinskemu provizorju bo sledil trgovinski dogovor, za katerega se bodo pričela pogajanja v marcu ali aprilu. Zatem se je dvignil zunanji minister Eden, ki se je takoj dotaknil španskega vprašanja. V zvezi z njuno predstavko laburističnih poslancev, ali hoče Baldwinova vlada vztrajati pri prepovedi odpošiljanja prostovoljcev v Španijo, je Eden izjavil, da poide vlada nemoteno svojo začrtano pot in bo tudi umela preprečiti, da bi se Angleži ali pa inozemci z angleškega področja pošiljali v Španijo, brez ozira na to, če se hočejo tamkaj boriti za gener. Franca ali valencijsko vlado. Pri tem ne gre toliko za prepoved, marveč je povdarek v strogem čuvanju zadevnih mednarodnih dogovorov, brez ozira na to, če so bili doslej od katerekoli strani že kršeni. Seveda je to odvisno od sodelovanja z drugimi državami. Vlada je izdala prepoved v okviru lastnih zakonov. Predpogoj za pomirjenje sveta je po Edenovem mnenju v tesnejšem gospodarskem sodelovanju, ki se naj razvija komformno ob uporabi novih metod v tendenci političnega zbljevanja. Anglija ne bo nikakor dopustila, da bi se Evropa razklala v dva tabora desničarskih ter levčarskih diktatur. Prav tako ne bo dopustila, da bi demokratske države Evrope postale žarišče boljševiske propagande. Glede Nemčije je dejal, da predstavlja Nemčija problem, ki zadeva vso Evropo. Vendar pa povzdiguje 65 milijonski nemški narod vse preveč pojme rase in naroda. Kaj naj še pride iz teh nemških doktrin? Nemški narod ima sicer pravico, da sam odloča o svoji usodi, vendar pa si mora biti v svesti svoje pripadnosti k ostali Evropi. Če bi se Nemčija v tej zavesti priključila Evropi, potem ne bo Anglija ničesar z večjim veseljem pozdravila kakor to dejstvo.

BURGOŠKA VLADA SE PRESELI V SEVILLO?

LONDON, 20. januarja. Po poročilih iz Burgosa se namerava Francova vlada preseliti iz Burgosa v Sevillo. Južno Malage so v teku srdite borbe in je na obeh straneh veliko mrtvih in ranjencev.

MARIBORSKO GLEDALIŠČE:

Četrtek, 21. januarja ob 20. uri: »Kadar se utrga oblak«. Red B.

Sobota, 23. januarja ob 20. uri: »Ukročena trmoglavka«. Globoko znižane cene. Zadnjič.

posledica umrl. Vršijo se poizvedbe, da bi se dognala starčkova identiteta, ki je očividno kakšen berač.

1798 k vesti o iznajdbi »gerl za sode«, ki jo je objavila »Wiener Zeitung« 14 dni prej (15. sept.) dodal k navedbi »Dumej« datum 19. septembra in s tem zmanjšal presledek za pet dni.

13. »Lubl. Novize« prinašajo dne 27. julija l. 1799 (št. 30) vest, da je »Graf Einsiedel v Saxni na svojih grašinah napravil eno delavnico ali fabriko za cukur kuhati iz ene sladne repe, katira ima tolkaj slasti v sebi, da se lahko cukur iz nje dobiva«. Deset dni pred tem je objavila to novico »Wiener Zeitung« z dne 17. julija str. 2368.

14. Takisto dne 17. julija, str. 2368, priobčuje »Wiener Zeitung« vest o vzduhu, ki jo je Vodnik deset dni kasneje uvrstil v »Lubl. Novize«: »En učen gospod po imeni Humboldt je skušil inu najdel, da sapa ali luft v Londni sedemkrat bol poln oživlive sape, kakov v Toskani v najlepših okrajah laških«.

15. V »Lubl. Novizah« z dne 13. sept. 1797 (št. 73) beremo: »Pretečeno leto je Mathia Opfer kuh cesarskih fabrikant florentinskih mrež ali špic ene take statve najdel, da tudi en čotast človek si zamore usakdani kruh perslužit, inu za temi statvami tkati, ako bi ravno ene roke ali noge neimel...« »Wiener Zeitung« ima to vest dne 2. sept. 1797 (str. 2589/90), to je enajst dni prej.

16. Zanimiva je novica, ki je bila objavljena v »Lubl. Novizah« št. 79 l. 1797 z dne 4. oktobra in ki pravi: »James Pittman en zlahtnek, inu en glasoviten ohernik je uni dan umerl, inu svoje erbe razveselil. On zapusti eno premoženje od dveh million goldinarov; živel je tako skopo, da je svojo grašino v štant dal inu eno kajžo, najel. v kateri je med kmētimi na skrivnim tičal. V zadni boleznii se je bal eno ali drugo petico iz aržeta pertišat, je tedaj rajši brez areata inu

brez služabnika, brez dekle, brez stržbe konec vzel. Čelo leto ni luč v negovi koči gorela«. Ta novica je skoro prevod vesti, ki je o tem »glasovitem oherniku« izšla v »Wiener Zeitung« z dne 23. sept. 1797 str. 2820, torej 10 dni prej.

17. Takisto skoro prevod po zadevnem poročilu v »Wiener Zeitung« z dne 16. sept. 1797 str. 2743 predstavlja druga novica, ki je izšla v »Lubl. Novizah« 27. sept. 1797, št. 778 (11 dni kasneje) in ki se tiče generala Roszella.

18. »Lubl. Novize« z dne 1. novembra 1797 (št. 87) prinašajo vest o nekem angleškem čudaku: »Šest mil od mesta Kanterburi živi en zlahten gospod Lord Rokesbi, en čuden mož, 80. let star. Dvanajst let se še ni pustil briti, brada mu do pasa doseže, on je vidit, kakor eden starih očakov...« Tudi ta novica je skoro dobeseden prevod zadevne vesti, ki je bila priobčena v »Wiener Zeitung« z dne 21. oktobra 1797 str. 3143 (devet dni prej!).

19. V »Lubl. Novizah« z dne 9. oz. 16. marca 1799 št. 10 in 11 je Vodnik objavil sledečo notico: »Ena žena v Strasburg je 111 let stara, ima sina 81 let stariga; on prebiva v Mesti Vezel. — Tista žena, od katire sim zadnič govoril, de je 111. let stara, je pisala iz Strasburga v Vezel: lubi moj sin! nemorem vmrjeti, pręden tebe še enkrat vidim; piši tedaj, al očes ti k meni priditi, al jes grędem tebe obiskat? To pismo sim še brez gledala šivam, inu zaplate pošivujem. Take starosti inu sręčne zdravja so postale redke v naših časih, v katirih je oživliva moč naših teles oslabilena skuzi tabak, thee, kafę, žgane vina, občutlivost, razuj zdanost inu druge strupove, katire zavolo slasti radi imamo«. O tej starki je pisala 12 dni prej »Wiener Zeitung« od 27. februarja 1799 str. 587.

Je pa Vodnik gotove novice po svoji uvidevnosti včasih precej k r a j š a l. Tako ima »Wiener Zeitung« z dne 28. oktobra l. 1797 str. 3214 skoro dvokolonsko poročilo o novem strojarskem stroju, ki ga je pa Vodnik v »Lubl. Novizah« z dne 8. novembra 1797 (št. 89) precej temeljito skrajšal. Isto velja tudi za poučni prispevek o kozah, ki je izšel v »Lubl. Novizah« 8. dec. 1798 (št. 75) in ki ga je vsebovala »Wiener Zeitung« 14 dni prej in sicer dne 24. novembra str. 3525/6. Zelo obširno je pisala »Wiener Zeitung« 10. novembra 1798 str. 3369/70 o imenitni uri, dočim je Vodnik zajel to zanimivost 14 dni kasneje v »Lubl. Novizah« 24. novembra 1798 (št. 73) v par vrsticah: »Josef Kučman brat rankiga frater Davida je naredil eno uro, katira kaže ne le ure inu minute, ampak tudi kaku gre sonę, mešec, inu vsi sedmiri planeti na nebi. To delo je popolnim imenitno, inu na vse viže umętno«.

So pa tudi slučaji, ko je Vodnik povzetim novicam dodajal svoje misli. Tako pristavlja k poročilu o voznji po zraku, ki ga je priobčila »Wiener Zeitung« 11. nov. 1797 str. 3362 in ki ga zasledimo 11 dni pozneje (22. novembra 1797) v »Lubl. Novizah« sledeče misli: »Je vendar reš, porečete, de so vsake sorte norci na svęti; jes pa pravim, de iz eniga takiga znanjenja („vožna po lufti“) se zna z časam dosti prida za človeštvo perdobiti. Sledno prvo znanjenje se ludem smęšno dozdeva, kader je le za kratek čas ludem pokazano; al kader se pokaže, de zamore kej prida pernesti, takrat šele ziajo, inu pravio: kdo bi bil rekel, de bo iz tiga prazniga meha kaj moke?« Iz tega Vodnikovega pristavka lahko sodimo, da je v Vodniku bilo mnogo prožnosti in bistroumnega gledanja na svet in dogodke.

(Konec sledi.)

Trgovsko potovanje okoli sveta

V sredo 6. januarja je odletel iz Zlina v Čehoslovaški Jan Baťa, predsednik upravnega odbora Jugoslovanskih tvornic kavčuka in oblek v Borovem z 9 člani (vključno z 2 pilotoma radiotelegrafistom in mehanikom) na veliko trgovsko potovanje okoli sveta.

Namen potovanja.

To potovanje bo trajalo približno 4 mesece. Namen potovanja pa je, po izjavi samega Baťa sledeči:

»Svetovna trgovina je nemogoča brez trgovskih cest in železniškega prometa. Potrebno je da se tega vsi zavedajo.

Samo oni ljudje, ki sedijo okrog tople peči, modrujejo in pripovedujejo o nadprodukciji. Ali veste, kakšen je danes položaj v naši stroki? Za 2.000 milijonov ljudi se izdelata letno 900 milijonov parov čevljev. Če bi se to število enako porazdelilo med ljudi, bi hodil vsakdo samo z enim čevljem, medtem ko bi bil na drugi nogi bos.

Nadprodukcije ni! Siromaštvo vlada po svetu. Siromaštvo pa pomeni nadprodukcijo sporov in preprirov. Ali bomo omogočili svobodno izmenjavo mednarodnih dobrin in tako odstranili siromaštvo, ali pa bomo ojačili mednarodno izmenjavo granat in s tem bedo še povečali?

Tudi to je namen mojega potovanja. Ne hazardiram in se ne borim za to, da bi dosegel rekord v letenju.

Letim pa radi tega, ker verujem v zrakoplovstvo. V bodočnosti ne bo mogel nihče več trgovati brez zrakoplovstva. Prepričan sem, da bo zrakoplovstvo vzpostavilo avtoriteto Društva narodov, kadar bodo pripadniki največjih narodov prepričani, da niso nikjer več varni svojih življenj.

Potniško letalo.

Zrakoplov, s katerim leti ekspedicija, pripada ameriškemu društvu »Locked Electra« z dvema strojema Pratt & Whitney po 420 Hp. Brzina potniškega zrakoplova znaša na uro 300 kilometrov. Zrakoplov ima posebno radijsko oddajno postajo za kratke in dolge valove. Upravljanje s stroji je poverjeno dvema pilotoma in to za vsakega posebej. Letalo ima udobne sedeže in otomano za počitek. Notranjost letala je tako udobno urejena, da opravlja lahko vsakdo kar medpotje vse one posle, ki so v neposredni zvezi z potovanjem.

Posadka sestoji iz 2 pilotov Batinega podjetja, enega radijskega telegrafista in mehanika-strojnika, ki ima vse orodje in rezervne dele s seboj.

Poleg trgovskih kovčegov ima vsak član ekspedicije še 11 kg perila in oblek. Istotako ima vsak član s seboj še najpotrebnejše življenske potrebščine.

Start.

Na letališče tvrdke Baťa je spremljalo Jana Baťa nekaj sto ljudi, med njimi tudi ravnatelj Batovih podjetij v Borovem g. Toma Maksimovič, člani njegove rodbine, vse vodilne osebe podjetja, mnogo prijateljev ter precejšnje število mladih pilotov, ki so končali pilotsko šolo v Batovih podjetjih.

Pred startom se je poslovil Jan Baťa z vsemi navzočimi ter z vsemi svojimi

nameščenci, ki so za ta čas prekinili svoje delo. Jan Baťa je ob slovesu izrekel sledeče besede: V gospodarskih problemih je enako važen nakup kakor prodaja, ki me je prisilila, da potujem po svetu. Cene nekaterih sirovin so poskočile na štirikratno višino, kar je podražilo tudi našo proizvodnjo in kar bi nekega dne utegnilo imeti neugodne posledice, tudi na našo zaposlenost. Za sedaj se vam ni treba ničesar bati. Vam ne! Toda moja dolžnost je, da gledam 10 let naprej in radi tega moram v svet, da osebno spoznam vse okoliščine in možnosti, da ugotovim, kolikšna je ta nevarnost, ter da najdem način in pot, kako bomo lahko v našem delu uspešno napredovali. S potniškim letalom se ne vozim samo po naročila. V svet grem radi tega, da se prepričam, kako napreduje naše delo in kako se bo moralo vršiti v bodočnosti.

Nobenega strahu!

Potujemo z letalom, zavedajoč se vseh nevarnosti zračnih letov in v zavesti, da se vrnemo po določenem sporedu, z razumevanjem izvršujoč svoj potni in delovni načrt. Podjetje, ki vam ga tu zapuščam, sloni na čvrsti in zdravni podlagi. Nikdo ga ne more omajati, razen vas samih. Vašemu delu želim mnogo uspehov...» Po teh besedah Jana Baťa se je poslovil od svojih najdražjih ter vstopil v letalo z ostalimi člani ekspedicije. Letalo je zatem odletelo iz letališča preko Alp v smeri proti Benetkam in dalje v Severno Afriko, na Daljni vzhod in Severno Ameriko.

Mariborske vesti

Snegec, dežek, babje pšeno, snegec... Vse po vrsti se je menjavalo od včeraj popoldne naprej. Preko noči je vse porednelo. Hišni posestniki se opozarjajo na izdatno posipanje hodnikov, ker za slučaj nesreč na njih pločnikih sami odgovarjajo.

Smrtna kosa. Na Pobrežju, Gosposvet-ska 30, je preminila v visoki starosti 84 let zasebnica Ana Belšakova. — V Vojašniški ulici 11 je umrla v 62. letu svoje dobe žena mesarskega mojstra Terezija Copetti. Žalujemo naše tople sočutje!

Šoferjeva duhaprisotnost preprečila katastrofo. Ko se je včeraj popoldne peljal mehanik Ernest Küffer iz Zagreba mimo Vurmata pri Selnici ob Dravi, je šofer slišal iz hriba čuden ropot. V naslednjem trenutku je prigrmel s hriba na cesto 8 m dolgo smrekov hloh. Šofer je imel toliko duhaprisotnosti, da je takoj ustavil avto, sicer bi hloh priletel naravnost v avto in bi bila katastrofa neizbežna.

69 kg masti in mesa... Strugar državnih železnic Mijo Sabo je prijavil policiji, da je pred dnevi oddal v Slavon-skem Brodu na svoj naslov v Maribor zabojo z 69 kg masti in mesa. Pošiljka je prispela v Maribor, toda dvignil jo je neki neznan moški s ponarejeno priznanico. Policija sedaj poizveduje za dotičnim moškim.

Vlomilci v magdalenski lekarni. Danes ponoči so udrli v lekarno g. Viktorija Savosta pri Sv. Magdaleni na Kralja Petra

trgu še neznan storilci, ki so očitno stikali samo za denarjem. V notranjost lekarne so prišli na ta način, da so na dvorišnji strani lekarne razbili okno ter se skozi odprto splazili v notranjost lekarne, kjer so prebrskali vse omare in predale ter končno s silo odprli ročno blagajno ter odnesli vso vsebino — 581 dinarjev. O vladu je bil obveščen tudi daktiloskop mariborske policije g. Grobin, ki je posnel nekaj prsnih odtisov, na podlagi katerih upajo, da bodo storilce

izsledili. Vlom so izvršili najbrže isti zlikovci, ki so v soboto vlomili v pisarno mehanične delavnice inž. Ungerja & Sirkara.

Ptujske novice

PTUJSKO GLEDALIŠČE.

Ponedeljek, 25. januarja: »Prva legija«. Gostovanje »Narodnega gledališča« iz Maribora.

Razno

KOLESARJI!

Vaša kolesa so potrebna temeljitega popravila, kakor emajliranja, ponikljanja itd. Obrnite se na znano strokovnjaško mehanično delavnico **Justin Gustinčič**, Maribor, Tattenbachova ul. 14, tel. 21-30, kjer vam kolo popravijo, da vam služi kakor novo. Shramba koles čez zimo 6317

Za mrzle dni toplo spodnje perilo priporoča 213

Tekstilana Büdefel Maribor, Gosposka ul. 14

HALO!

Pri Rudolifu Koritniku, gostilna pri »Lipi«, Gregorčičeva ul. 19, danes, sredi, pojedina klobas. 316

HOVANDSKI MLEČNI KRUIH od Din 1.— naprej izdeluje pekarna Rakuša, Koroška cesta. 184

Prodajam

Radi selitve naprodaj: **SPALNICA** 950, mize, otomana, omara z velikim ogledalom, 280, dve moderni omari, zavese. Slomškov trg 6, I. nadst., desno. 324

Kupim

Po najvišjih cenah kupuje **STARO ZLATO** Ant. Kiffmann, Aleksandrova cesta 11 323

Sobo odda

V novoopremljeno, solučno **SOBO**

s posebnim vhomom sprejemem dve gospodični ali zakonski par brez otrok, event. sostanovalec. Naslov v uradni. 518

Sobo išče

GOSPODIČNA išče opremljeno sobo s štedilnikom. Naslov pustiti v upravnici. 319

Službo dobi

UČENCA sprejme trgovina Drago Rosina, Vetrinjska 26. 325

HALO! Pozor hišni posestniki! HALO!

Priporoča se Vam **petar**

Ernest Polanec

Sv. Lenart v slov. gor.

skladišče Maribor, Aleksandrova č. 51.

Postavi Vam vsakovrstne peč za sobe, štedilnike i. t. d. lastne izdelave v najboljši kakovosti in obliki

Samo ročno celo! Jamčim za solidno postrežbo in se priporočam

180 **Ernest Polanec, inž. čar.**

Boljšega in cenejšega sredstva zoper raskavo kožo ne dobite!

NIVEA CREME

Jugoslav.
P. Beiersdorf & Co. d. s. o. j., Maribor

DON JUAN

12

»Vi torej zahtevate,« je odvrnil knez »da naj vam sporočim, kako bi se obnašal, če bi me poslali v Carigrad, da vršim v tamošnji družbi propagando za slovanstvo?«

Baronu Nelidovu je jezik kar zastal. Ni pričakoval tako jasnega odgovora. Na postelji v bližini, se je veliki knez pričel premetavati, kakor da bi ga bile glasno izrečene besede prebudile iz dremanja.

»Hitro napredujete, knez« je spregovoril Nedilov nekoliko v zadregi.

»S knezom Voroncovom ne smete diplo matizirati, gospod baron. Povejte kar jasno in kratko: česa si želi njegova carska visokost od mene?«

»No,« se je smehljaj baron Nedilov nekam prisiljeno. »Če sem že pričel, naj povem do konca: želim vedeti, v čem je vaša taktika kot osvajalca žena. Osebnost in duh menda komaj zadoščata, da se človek lahko ponaša z uspehi, kakršne-

ste si vi priborili pri najbolj izbirčnih ženskih srcih.«

»Moj odgovor je čisto preprost in se da izraziti v par besedah: ženske me obožujejo ker postopam z njimi brutalno.«

Pri tem je baron Nedilov nekam začudeno uprl svoj pogled do kneza Voroncova, ki je nato nemoteno nadaljeval:

»Pri nas je posebna vrsta rodbinske tradicije, po kateri so živeli vsi moji predniki. Vsak Voroncov, ki je imel ženo, ji je dal čutiti svojo pest. Radi tega pa ni padla na oboževanega soproga niti najmanjša senca. Pri podanikih, ki bi se mu bil uprl, je na primer moj oče brez skrupolov in pomislekov izdatno uporabljal nagajko. Ko pa je car razglasil prostost in svobodo vsem, je seveda bilo temu konec. Jaz sem se takšnega načina krotjenja in strahovanja poslužil le še kot deček. Rodbinskemu principu pa sem ostal zvest, četudi sem se čutil primerane-

ga, da te metode v duhu časa nekoliko poduhovim. Ženo lahko vendar prav tako mučim duševno kakor telesno.«

Tedaj je začutil Voroncov na ramenih roko in začul je poziv: »Le nadaljujte, knez.«

Knez Voroncov je nenadoma vstal in vojaško strumno pozdravil. Bil je veliki knez Nikolaj. Kneza Voroncova ni to prav nič motilo. Neženirano je vpričo obeh nadaljeval »svojim pripovedovanjem.

»Od nekdanj mi je bilo pri vsakem ljubavnem razmerju bolj do zmage kakor pa do užitka. In nikdar ni zavest zmage tako intenzivna, kakor tedaj, če koga podjarmiš, mučiš.«

»Saj vendar ne morete pričeti svojih ljubavnih podvigov kot tiran?« je pripomnil baron Nedilov, ki je pričel dvomititi v sposobnost kneza Voroncova, da bi mogel v Carigradu uspešno izvršiti naloženo mu misljo.

Voroncov se ni mnogo zmenil za to baronovo pripombo, marveč je vrgel nanj prezirljiv pogled, nato pa nemoteno nadaljeval:

»Vse moje pustolovščine se pričenjajo s tem, da očitno kažem prezir do žensk. To preziranje mi služi kot defenzivno ter ofenzivno sredstvo. Ubrani me pred tem kar mi je nadležno, draži ter izziva, kar mi je zeleno. Seveda je treba pri tem še uporabiti neko duhovno živalnost, brezhibno kurtoazijo in čisto rahel dih melanholije, ki vodijo do sigurne zmage in do fasciniranja zaželenega plena. Po kratki prehodni dobi, v kateri pride prizadeta do spoznanja, da mi je čisto vseeno, ali jo imam, ali je nimam, pa pričenjaj nastopati kot gospod. Kakršenkoli je že njen značaj, temu primerno uporabljaj nadaljne sredstva: ošabno ponižam, ničermurno sramotim, na svoj sloves ponosno kompromitiram, trmoglavko ukrotim. — Mnogo zabave mi prinaša takšna igra z ljubosumnico. Končno: ni je ženske, ki je ne bi bilo mogoče mučiti na ta ali oni način; prav tako nobene, ki bi se ne pustila po daljšem in krajšem kljubovanju potlačiti, če je začutila nad seboj železno voljo in neizprosno srce.«

(Dalje sledi.)